

BUDŽET REPUBLIKE SRBIJE – PREGLED PRIHODA I RASHODA¹

Radmila Trklja², Boban Dašić¹, Milan Trklja³,

¹Visoka ekonomska škola strukovnih studija Peć u Leposaviću

²Ekonomski fakultet Univerziteta u Nišu

Rezime: Budžet kao sistematski prikaz (šema) prihoda i rashoda neke države donosi se za određeno plansko razdoblje, najčešće za jednu budžetsku godinu. To je pravni akt koji donosi najviše zakonodavno telo u državi (parlament, skupština) u kome se za godinu dana detaljno predviđaju svi javni prihodi i rashodi, a zatim se prikazuju i namenski raspoređuju po tačno i unapred utvrđenoj budžetskoj strukturi. Budžet kao finansijska institucija obezbeđuje nesmetano funkcionisanje svake države. U prethodnom periodu, danas, a najverovatnije i u bliskoj budućnosti, veliki problem u budžetu Republike Srbije će biti hronična pojava budžetskog deficita koji predstavlja okidač kako unutrašnje tako i spoljne neravnoteže. Svrha i cilj navedenog rada jeste utvrditi teoretske osnove budžeta, kao i prikazati strukturu prihodne i rashodne strane budžeta.

Ključne reči: budžet, država, finansijska institucija, prihod, rashod, budžetski deficit

1. UVOD

Budžet Republike Srbije se više puta reafirmisao tj. menjao. Početkom 2002. godine usvojen je Zakon o budžetskom sistemu Srbije⁴. Zakon o budžetkom sistemu predstavlja jedan od najznačajnijih propisa kojim je uređena oblast javnih finansija. Za pravno uređenje finansiranja javnih potreba, Republika Srbija je u okviru reforme sistema i politike javnih finansija izvršila izmene i dopune u budžetskom sistemu.⁵ Na osnovu njega doneti su su brojni podzakonski akti koji materiju budžetskog

¹ *Stručni rad, primljen u redakciju 23.10.2015, prihvaćen za objavljivanje 13.12.2015*

² radatrklja@gmail.com

³ trklja.milan@gmail.com

⁴ Zakon o budžetskom sistemu Srbije, Službeni glasnik RS br. 9/02. i 87/02.

⁵ Službeni glasnik RS br. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13, ispravka 108/13 i 142/14.

sistema u punoj meri zaokružuju. Među ovim podzakonskim aktima posebno treba napomenuti usvajanje Pravilnika o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski sistem.⁶

Budžetski sistem Republike Srbije sačinjava:⁷

1. budžet Republike;
2. budžet Autonomne pokrajine;
3. budžet grada Beograda;
4. budžeti gradova – postoje 23 grada;
5. budžeti opština – postoje 150 opština;⁸
6. finansijski planovi organizacija obaveznog socijalnog osiguranja – postoje 3 organizacije socijalnog osiguranja.⁹

Integritet budžetskog sistema Republike Srbije se obezbeđuje:¹⁰

- zajedničkom pravnom osnovu tj. zakonom o budžetskom sistemu;
- jedinstvenom budžetskom klasifikacijom;
- upotrebom jedinstvene dokumentacije za izradu nacrtu budžeta i finansijskih planova;
- jedinstvenim sistemom budžetskog računovodstva;
- jedinstvenim kriterijumima za budžetsku kontrolu i reviziju;
- prenosom statističkih podataka sa jednog nivoa budžeta na drugi i
- principa na kojima se zasniva budžetski postupak.

Zakon o budžetskom sistemu predstavlja jedan od najznačajnijih reformskih propisa kojim se na novi način uređuje oblast javnih finansija u Srbiji.¹¹ Zakonom o budžetu Republike Srbije uređuje se planiranje, priprema, donošenje i izvršenje budžeta Republike i budžeta teritorijalne autonomije i lokalne samouprave. Zakonom o budžetu, takođe, se uređuje i izdavanje garancije Republike, lokalnim vlastima i organizacijama obaveznog socijalnog osiguranja itd.

⁶ Pravilnik o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski sistem, Službeni glasnik RS br. 92/02, 64/03, 125/03, 58/04, 63/04, 85/04, 99/04, 117/04, 137/04.

⁷ Đurović – Todorović, J. Đorđević, M. (2010) Javne finansije, Ekonomski fakultet Niš, op. cit. str. 383-384.

⁸ Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije, Službeni glasnik RS, br. 129/07.

⁹ Koje su pripojene Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.

¹⁰ Raičević, B. (2008) Javne finansije, Ekonomski fakultet Beograd, op. cit. str. 371.

¹¹ Popović, D., Pavlović, M. (2002) U pregovoru Zakona o Budžetskom sistemu, Službeni glasnik, str. 7.

akon o budžetskom sistemu uveo je i novine u kategorijalni aparat. Neke od kategorija sasvim su nove (trezor, direktni i indirektni korisnici budžetskih sredstava, kvota itd.).¹²

Bitan segment reformisanja javnih finansija vezan je, u okviru reformisanja budžetskog sistema, za određivanje klasifikacija prema kojima se evidentiraju javni prihodi i javni rashodi (javna i budžetska potrošnja) budžetske klasifikacije.

Budžet Republike Srbije je zakonski akt u kojem prihodi i rashodi moraju da budu uravnoteženi. Budžet se sastoji od Opšteg i Posebnog dela. Opšti deo budžeta (bilansni deo) sadrži ukupan obim prihoda i rashoda, stalnu i tekuću rezervu kao i obaveze organa u izvršenju budžeta. Posebni deo budžeta sadrži detaljan raspored sredstava (rashoda) po nosiocima i namenama, a korisnici sredstava mogu preuzimati obaveze do iznosa sredstava koja su obezbeđena u budžetu. U/ nastavku rad će mo prikazati posebno strukturu prihodne a zatim strukturu rashodne strane budžeta Republike Srbije.

2. Javni prihodi

S obzirom da postoji veliki broj oblika, vrsta i podvrsta javnih prihoda koji u savremenoj tržišno orjentisanoj privredi stoje na raspolaganju državi, više je nego sigurno da je veoma teško snaći u razmatranju ove problematike bez odgovarajućih klasifikacija i sistematizacija javnih prihoda. U tom kontekstu, po logici stvari se nameće potreba za odgovarajućim klasifikacijama (grupisanjem) javnih prihoda. Pre nego što navedemo klasifikaciju javnih prihoda, reći će mo šta su javni prihodi. „Javni prihodi su novčana sredstva koja država, odnosno društvena zajednica, prikuplja radi pokrivanja društvenih rashoda. Prema tome, društveni prihodi predstavljaju sredstva koja imaju osnovnu namenu – pokrivanje ili finansiranje društvenih (javnih) funkcija. To su dakle sredstva koja služe za zadovoljavanje opštih i zajedničkih društvenih potreba.“¹³ U skladu sa kriterijumima koji služe za grupisanje javnih prihoda, moguće su brojne klasifikacije. Međutim, osim metodološkog značaja, klasifikacija javnih prihoda ima i svoj praktično značaj koji treba posmatrati kako sa aspekta izgradnje što adekvatnijeg sistema javnih prihoda, tako i sa aspekta njihovog korišćenja za ostvarivanje mnogih

¹² Raičević, B. (2008) Javne finansije, Ekonomski fakultet Beograd, op. cit. str. 371.

¹³ Grgić, R. (2010) Menadžment javnih finansija, Panevropski Univerzitet Aperion, Beograd, str. 32.

finansijskih i drugih ciljeva države. U finansijskoj literaturi najčešće nailazimo sledeću klasifikaciju javnih prihoda:

1. orginarni i derivatni prihodi;
2. javnopravni i privatnopravni prihodi;
3. redovni i vanredni prihodi;
4. prihodi od stanovništva i prihodi od pravnih lica;
5. prihodi širih i užih teritorijaalnih jedinica;
6. namenski i nenamenski prihodi i
7. prihodi u novcu i prihodi u naturi.¹⁴

Treba reći i to da u savremenom svetu postoje četiri kvalifikacije javnih prihoda, to su:

- klasifikacija OECD-a;
- klasifikacija Ujedinjenih nacija;
- Evropski sistem integrisanih ekonomskih računa i
- klasifikacija Međunarodnog monetarnog fonda.

Klasifikacija OECD-a danas se smata najpotpunijom klasifikacijom javnih prihoda, posebno poreskih oblika koji se susreću u savremenim tržišnim ekonomijama. Osnovni smisao postojanja međunarodnih klasifikacija javnih prihoda leži u stvaranju mogućnosti za komparativne analize savremenih poreskih sistema i poreske politike.

2.1. Poreski prihodi

Osnovna karakteristika poreskih prihoda je njihova obaveznost i nepostojanje nikakve direktne protivusluge prilikom plaćanja poreza. Država naplaćuje poreze i iz prikupljenih sredstava finansira određene državne funkcije, s tim da se koristi od određene funkcije ne mogu direktno vezati za pojedinca koji je porez platio. U poreske prihode ubrajaju se: porez na dohodak, porez na dobit preduzeća, porez na dodatu vrednost, akcize, carine i ostali poreski prihodi.

Na osnovu podataka prikazanih u tabeli br. 1 može se uočiti da poreski prihodi iz godine u godinu imaju tendenciju rasta. Najizdašniji prihodi prikupljeni su od PDV-a koji čine od 51% do 55,4% (409.564,2 mlrd. dinara) poreskih prihoda. Prihodi od akciza su veoma značajni poreski prihodi, zabeležili su tendenciju rasta sa izuzetkom u 2008. godini gde su blago opali, prihodi od akciza čine od 17,3% do 28,3% poreskih prihoda. Prihodi od poreza na dohodak čine od 5,8% do 14,6% poreskih prihoda njihovo učešće zabeležilo je tendenciju pada izmenom zakona o porezu na dohodak iz 2012. godine. Prihodi od poreza na dobit u prve četiri godine

¹⁴ Pejić, L., Radovanović, R., Stanišić, M. (1991) Ocena boniteta preduzeća, Privredni pogled Beograd, str. 81.

Budžet Republike Srbije - pregled prihoda i rashoda

analiziranog perioda zabeležili su tendenciju rasta, pojavom ekonomske krize 2009. do 2011. godine ovi prihodi beleže blagi pad, a od 2012. godine počinju da rastu. Prihodi od carina zabeležili su pad u analiziranom periodu koji čine od 4% do 11,2% poreskih prihoda. Ostali poreski prihodi su mali i čine od 1% do 2% poreskih prihoda.

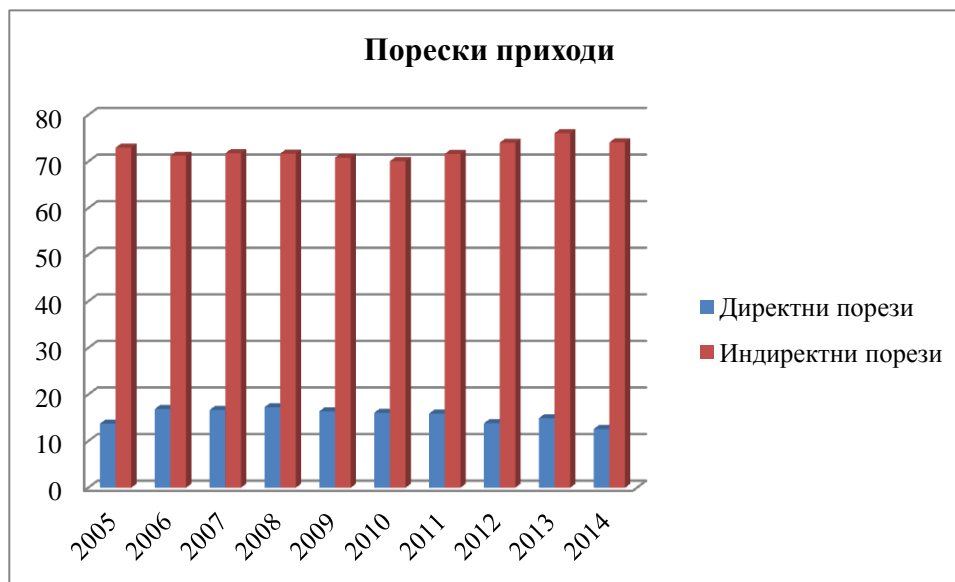
Tabela 1: Poreski prihodi Republike Srbije u periodu od 2005-2014. godine (u mlrd. dinara)

God.	Poreski prihodi	Porez na dohodak	Porez na dobit	PDV	Akcize	Carine	Ostali poreski prihodi
		u % od neporeskih prihoda					
2005.	390.247	12,6	2,4	55,4	18,3	10	1,03
2006.	437.112	14,6	3,9	51,5	18,7	10,4	1,01
2007.	511.292	12,3	5,3	51,9	18,2	11,2	1,02
2008.	582.893	12,8	6	51,8	17,3	11,1	1,05
2009.	574.644	12,4	5,1	51,7	20,9	8,4	1,58
2010.	616.608	12,2	4,8	51,8	22	7,2	1,99
2011.	646.598	10,9	5,3	53	23,6	6	1,30
2012.	686.828	6,8	7,1	53,5	26,3	5,2	1,12
2013.	723.390	6	7,4	52,6	28,3	4,5	1,23
2014.	771.498	5,8	8,3	53,1	27,5	4	1,27

Izvor: Proračun autora na bazi podataka Ministarstvo finansija Republike Srbije, Beograd, Bilten javnih finansija za mesec januar 2015. godine, Online:

<http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/bilten%20javne%20finansije/bilten-125-web.pdf> [23.10.2015.]

Na osnovu podataka sa slike može se uočiti da su indirektni porezi u periodu od 2005 do 2011. godine zabeležili ujednačeno kretanje, dok su od 2012. godine do kraja analiziranog perioda zabeležili tendenciju rasta, čije je učešće oko 70% poreskih prihoda. Direktni porezi su takođe zabeležili ujednačeno kretanje u periodu od 2005. do 2011. godine, da bi od 2012. godine do kraja analiziranog perioda blago opali, učešće direktnih poreza dostiglo je 18% poreskih prihoda.

Slika 1: Odnos direktnih i indirektnih poreza u Srbiji u periodu od 2005-2014.

Izvor: Trklja, M. (2015) Komparativna analiza strukture budžeta izabranih zemalja, Master rad, Ekonomski fakultet Niš, str. 80.

2.2. Neporeski prihodi

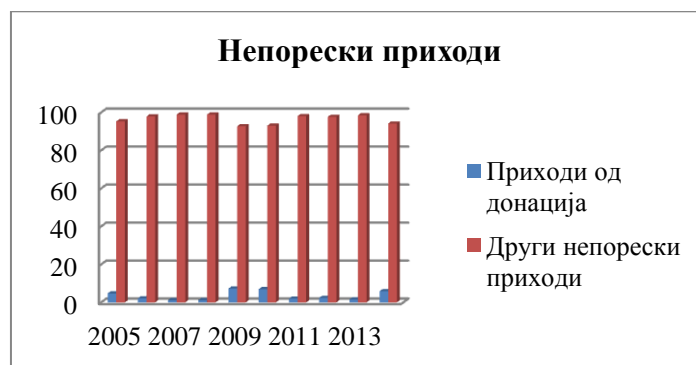
Neporeski prihodi su heterogena kategorija prihoda u kojoj preovlađuju prihodi od imovine (naplaćene kamate, zakupnine) naknade, takse, kazne i drugi prihodi koji se ne mogu razvrstati. Za razliku od poreskih prihoda, neporeske prihode karakteriše postojanje protivusluge za naplaćen iznos – primer: naknada za korišćenje nekog prirodnog dobra. Postoje i neki prihodi koji po karakteristikama pripadaju neporeskim prihodima, mada ne sadrže element protivusluge prilikom plaćanja. Tipičan primer ove vrste prihoda su novčane kazne.

Na osnovu podataka iz tabele br. 2 može se uočiti da su prihodi od donacija činili od 1,1% do 7,3% neporeskih prihoda. Prihodi od imovine predstavljaju značajno učešće u neporeskim prihodima najveće učešće prihoda od imovine zabeleženo je 2013. godine od 27%, a najmanje učešće u 2014. godini kada su činili 2,3% neporeskih prihoda. Prihodi od prodaje proizvoda i usluga čine 20,9% do 57,9% neporeskih prihoda, ovi prihodi zabeležili su dvostruki pad u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Ostali neporeski prihodi su varijabilnog karaktera koji su na kraju 2014. godine činili 71% neporeskih prihoda.

Tabela 2: Neporeski prihodi Republike Srbije u periodu od 2005-2014. godine (u mlrd. dinara)

Godine	Neporeski prihodi	Donacije	Prihodi od imovine	Prih. od prod. proizv. i usluga	Ostali neporeski prihodi
2005.	56.651,6	4,7	2,5	33,8	59
2006.	57.026,8	2,1	5,3	49,8	42,8
2007.	68.222,7	1,1	9,9	48,1	40,8
2008.	68.409,8	1,1	4,3	57,9	36,7
2009.	81.350,9	7,3	8,4	44,7	39,6
2010.	95.617,3	7	10,1	49,8	33,1
2011.	98.163,5	2	14,3	45,9	37,8
2012.	101.676,8	2,3	13,7	38,4	45,5
2013.	88.6,1	1,5	27,7	44,1	26,7
2014	110.125,2	5,9	2,3	20,9	71

Izvor: Proračun autora na bazi podataka Ministarstvo finansija Republike Srbije, Beograd, Bilten javnih finansija za mesec januar 2015. godine <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/bilten%20javne%20finansije/bilten-125-web.pdf> [28.10.2015.]

Slika 2: Odnos prihoda od donacija i drugih neporeskih prihoda u Srbiji u periodu od 2005-2014.

Izvor: Trklja, M. (2015) Komparativna analiza strukture budžeta izabраних zemalja, Master rad, Ekonomski fakultet Niš, str. 82.

Radmila Trklja, Boban Dašić, Milan Trklja

Na osnovu podataka sa slike može se uočiti da drugi neporeski prihodi čine preko 90% neporeskih prihoda, dok prihodi od donacija imaju beznačajno učešće u neporeskim prihodima ispod 10%.

Prostom vizuelnom analizom možemo uočiti da poreski prihodi u budžetu Republike Srbije imaju znatno veće učešće u odnosu na neporeske prihode za period u kome je izvršena analiza.

3. Javni rashodi

Pod javnim rashodima podrazumevamo rashode države i njenih organa, koji služe za finansiranje javnih potreba. Javni rashodi u neposrednoj su vezi sa javnim potrebama koje proističu iz funkcija i zadataka države, utvrđenih ustavom i zakonima određene zemlje. Za njihovo izvršenje državi su potrebna novčana sredstva koja predstavljaju njen rashod čija je visina i namena određena državnim budžetom. Rashodi državnog budžeta predstavljaju najvažnije sredstvo u ostvarivanju funkcije alokacije i raspodele i u značajnoj meri (pored politike prihoda i način finansiranja dugova) pomažu u ostvarivanju funkcije stabilizacije. Stavke na rashodnoj strani takođe se mogu grupisati prema različitim metodama.

Ekonomska nauka se trudi da rashode grupiše prvenstveno prema njihovom uticaju na makroekonomiju. Iza toga se krije stabilizaciona funkcija, i takvo grupisanje usmereno je prvenstveno prema uticaju rashoda na tražnju. Na osnovu toga razlikujemo:

- administrativne rashode;
- rashode radi održavanja infrastrukture i investicione rashode;
- finansijske transfere prema domaćinstvima i
- transferi prema sektoru preduzeća.

Sve veći rast javnih rashoda u savremenim uslovima, kao i povećanje njihove uloge u ekonomskom životu predstavljaju problem u javnim finansijama klasifikovanja javnih rashoda u određene grupe, radi lakšeg proučavanja pojedinih kategorija rashoda. U savremenoj nauci razlikujemo veći broj javnih rashoda.¹⁵ Neki od ovih kriterijuma poznati su iz ranijih perioda, dok je izvestan broj nastao pod uticajem savremenih shvatanja u finansijskoj teoriji i politici. U finansijskoj nauci javni rashodi

¹⁵ Jovanović, M., Krstić B., Ristić Ž., Živković A. (2001) Monetarni i fiskalni menadžment, Ekonomski fakultet Niš, str. 395.

se klasifikuju.¹⁶

1. redovni i vanredni;
2. prema objektu trošenja;
3. proizvodne i transferne;
4. produktivne i neproduktivne i
5. rentabilne i nerentabilne.

Ukupni rashodi u Biltenu javnih finansija prikazani su po ekonomskoj klasifikaciji koja u prvi plan ističe vrstu rashoda, odnosno njegovu ekonomsku karakteristiku i uticaj državne potrošnje na tržište roba i usluga, finansijsko tržište i na preraspodelu dohotka. Pored ekonomske klasifikacije rashoda postoji i funkcionalna klasifikacija koja u prvi plan ističe funkciju koju država, trošenjem sredstava za određenu namenu, vrši.¹⁷ U Biltenu javnih finansija, za sada nema rashoda razvrstanih po funkcionalnoj klasifikaciji. Ukupni rashodi dele se na tekuće, kapitalne i neto budžetske pozajmice, o čemu će biti reči u nastavku rada.

3.1. Tekući i investicioni rashodi

Kao što je rečeno, ukupni rashodi dele se na tekuće, kapitalne i neto budžetske pozajmice. Tekući rashodi predstavljaju konačne odlive sredstava iz budžeta, a koji nisu namenjeni nabavci nefinansijske imovine. Tekući rashodi su rashodi države koji se manifestuju kroz isplatu novčanih sredstava za finansiranje plata radnika i službenika, kao i za davanje materijalnih dobara koja su neophodna za rad državnih odgana. Kod transfernih rashoda država samo preraspodeljuje sredstva od poreskih obveznika drugim krajnjim korisnicima. Pored navedenih u tekuće rashode ubrajaju se i socijalni transferi kao rashodi države za isplatu penzija i invalidnina i razne vrste socijalne pomoći zdravstveno osiguranje, obrazovanja itd.

Kapitalni rashodi obuhvataju sve isplate namenjene nabavci nefinansijske imovine, izgradnji građevinskih objekata i infrastrukture, nabavci opreme i zaliha i kupovini zemljišta. Neto budžetske pozajmice predstavljaju rashode za nabavku finansijske imovine, koja za cilj ima sprovođenje određene državne politike.

¹⁶ Isto

¹⁷ Podela rashoda po funkcionalnoj klasifikaciji je sledeća: opšte javne usluge, odbrana, unutrašnja bezbednost, ekonomski poslovi, zaštita životne sredine, stanogradnja i komunalne usluge, zdravstvo, rekreacija, kultura i religija, obrazovanje i socijalna zaštita.

Javni rashodi se danas pojavljuju u funkciji pospešivanja privrednog razvoja i uticaja na stabilizaciju privrednih tokova. Za ocenu efekata javnih rashoda na privredu nije bitan samo procenat izdvajanja iz društvenog proizvoda odnosno nacionalnog dohotka. Izuzetno je značajno i to u koje svrhe se troše sredstva koje država pribavi. Ukoliko država značajna sredstva iz budžeta ulože u privredu, i to u nekim sektorima koji su izuzetno značajni za privredni razvoj i veća izdvajanja iz nacionalnog dohotka, ne bi se moglo štetno reprodukovati. S druge strane, trošenje sredstava na neproduktivne potrebe, koje mogu biti čak i štetne za građane, može negativno da utiče, iako se izdvaja manji procenat za javne potrebe.¹⁸

Investicioni rashodi utiču na povećanje izvoza, smanjenje uvoza, brži razvoj pojedinih grana i područja. Investicioni ili kapitalni rashodi predstavljaju rashode kojima odgovara protivvrednost dobijena u ekonomskim dobrima kojim će se u budućnosti ostvariti prihodi. Drugim rečima investicioni rashodi dovode do direktnog ili indirektnog povećanja društvenog proizvoda (izgradnja privrednih objekata, komunalnih objekata itd.). U drugu grupu javnih rashoda spadaju transferni javni rashodi koji se karakterišu time što se njima ne stvaraju nova ekonomska dobra niti se njima uvećava društveni proizvod. Oni vrše samo preraspodelu već ostvarenog društvenog proizvoda, tako što prenose (transferišu) finansijska sredstva od jednog dela populacije ili privrede dugom delu populacije ili privrede. Tipičan primer transfernih javnih rashoda predstavljaju isplate socijalne pomoći, pomoć nezaposlenim, penzije, subvencije i kamate državnim zajmovima.

3.2. Odnos između tekućih i investicionih rashoda

Veoma je važno da Vlada Republike Srbije fokusira akcije fiskalne konsolidacije na one mere koje će imati najveći uticaj na ukupnu tražnju - usmeriti sredstva na socijalne transfere i javne investicije koliko god je to moguće. Javne investicije se reflektuju na povećanje potencijalne proizvodnje, iako je lakoća i brzina investicionih ulaganja ograničena brojem dostupnih projekata (takozvani projekti "lopata spremna"). Takođe, ovo nosi rizik od ozbiljnih gubitaka kada projekti nisu ekonomski opravdani, što je najčešće bio slučaj u Republici Srbiji.

¹⁸ Isailović, Z. (2013) Javne finansije i finansijsko pravo, Pravni fakultet Kosovska Mitrovica, op. cit. str. 197.

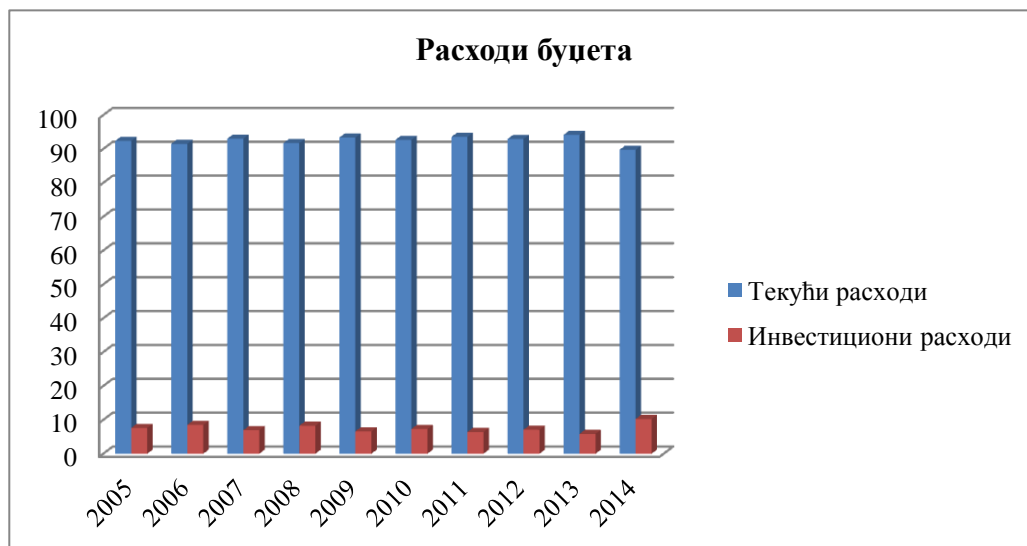
Tabela 3: Ukupni rashodi budžeta Republike Srbije u periodu od 2005-2014. godine (u mlrd. dinara)

Godine	Ukupni rashodi	Tekući rashodi	Kapitalni i investicioni rashodi	Budžetski krediti	Aktiviranje garancije
2005.	438.803,4	92,4	6,4	1,2	0
2006.	522.861,2	91,5	6,4	2	0,09
2007.	578.818,5	93	4,6	2,3	0,09
2008.	69.8771	91,7	5,6	2,4	0,23
2009.	748.640,3	93,4	4,1	2,2	0,29
2010.	815.148,4	92,7	3,9	3,1	0,33
2011.	880.567,1	93,6	3,2	2,8	0,37
2012.	1.001.630,5	92,9	3,4	3,3	0,37
2013.	1.012.997,9	94,1	2,1	3	0,78
2014.	1.127.944,6	89,7	2,8	4,9	2,63

Izvor: Proračin autora na bazi podataka Ministarstvo finansija Republike Srbije, Beograd, Bilten javnih finansija za mesec januar 2015. godine
<http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/bilten%20javne%20finansije/bilten-125-web.pdf> [04.11.2015.]

Na osnovu tabele 3. može se uočiti da u strukturi javnih rashoda budžeta Republike Srbije najveće učešće imaju tekući rashodi koji čine oko 90% (1.012.291 mlrd. dinara) ukupnih rashoda. Kapitalni i investicioni rashodi zabeležili su tendenciju pada koji čine 2,1% do 6,4% ukupnih rashoda. Budžetski krediti zabeležili su tendenciju rasta koji čine od 1,2% do 4,9% ukupnih rashoda, dok krediti i aktivirane garancije čine manje od 3% u ukupnim rashodima.

Na osnovu prikazanih podataka može se videti da obe kategorije pokazuju trend rasta. Naime, da je rast tekućih rashoda znatno je očigledniji od kapitalnih izdataka, ukazujući time i verovatnoću da su prihodi od privatizacije korišćeni za finansiranje tekuće potrošnje zapravo na povećanje plata i penzija u javnom sektoru.

Slika 3: Odnos između tekućih i investicionih rashoda Republike Srbije u periodu od 2005-2014. Izvor: Trklja, M. (2015) Komparativna analiza strukture budžeta izabranih zemalja, Master rad, Ekonomski fakultet Niš, str. 100.

Na osnovu slike može se uočiti da tekući rashodi čine oko 90% ukupnih rashoda, dok investicioni rashodi čine do 10% ukupnih rashoda. Struktura javnih rashoda u Republici Srbiji sugeriše da je odnos tekuće i investicione potrošnje veoma nepovoljan. Nivo javnih investicija u Republici Srbiji, u analiziranom periodu nije dovoljan da podrži održivi rast privrede. Na efikasnost investicione potrošnje sugeriše i Međunarodni monetarni fond. Ukoliko se mogu efikasno sprovesti, javna infrastrukturna ulaganja koja imaju veći učinak nego druge mere.

4. ZAKLJUČAK

Od početka 2000-te godine predviđeno je novo koncipiranje budžetskog sistema Srbije. Na osnovu njega doneti su brojni podzakonski akti koji materiju budžetskog sistema u punoj meri zaokružuju. Relevantnost budžeta Republike Srbije ogleda se u postojanju budžetskog deficita koji predstavlja okidač kako unutrašnje tako i spoljne neravnoteže. Neposredni uticaj svetske ekonomske krize, koja je snažno pogodila Republiku Srbiju ispoljava se kroz značajan pad realnog nivoa javnih prihoda i neodrživo povećanje budžetskog deficita.

Analizom prihodne strane budžeta Srbije uočili smo da poreski prihodi imaju znatno veće učešće u odnosu na neporeske prihode za period u kome je izvršena analiza. Neporeski prihodi čine preko 90% neporeskih prihoda, dok prihodi od donacija imaju beznačajno učešće u neporeskim prihodima ispod 10%.

Što se tiče rashodne strane budžeta Srbije, zapaža se da je odnos tekuće i investicione potrošnje veoma nepovoljan. Nivo javnih investicija je nedovoljan da podrži održivi rast privrede.

REFERENCE

1. Grgić, R. (2010) Menadžment javnih finansija, Panevropski Univerzitet Aperiion, Beograd.
2. Đurović – Todorović, J. Đorđević, M. (2010) Javne finansije, Ekonomski fakultet Niš.
3. Isailović, Z. (2013) Javne finansije i finansijsko pravo, Pravni fakultet Kosovska Mitrovica.
4. Jovanović, M., Krstić B., Ristić Ž., Živković A. (2001) Monetarni i fiskalni menadžment, Ekonomski fakultet Niš.
5. Pejić, L., Radovanović, R., Stanišić, M. (1991) Ocena boniteta preduzeća, Privredni pogled Beograd.
6. Popović, D., Pavlović, M. (2002) U pregovoru Zakona o Budžetskom sistemu, Službeni glasnik.
7. Pravilnik o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski system, Službeni glasnik RS br. 92/02, 64/03, 125/03, 58/04, 63/04, 85/04, 99/04, 117/04, 137/04.
8. Raičević, B. (2008) Javne finansije, Ekonomski fakultet Beograd.
9. Službeni glasnik RS br. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13, ispravka 108/13 i 142/14.
10. Trklja, M. (2015) Komparativna analiza strukture budžeta izabranih zemalja, Master rad, Ekonomski fakultet Niš.
11. Zakon o budžetskom sistemu Srbije, Službeni glasnik RS br. 9/02. i 87/02.
12. Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije, Službeni glasnik RS, br. 129/07.
13. <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/bilten%20javne%20finansije/bilten-125-web.pdf>

Radmila Trklja, Boban Dašić, Milan Trklja

THE BUDGET OF THE REPUBLIC OF SERBIA – REVIEW OF INCOME AND EXPENSES

Radmila Trklja¹, Boban Dasic¹, Milan Trklja²

¹College of Economics Pec in Leposavic, Serbia,

²University of Nis, Faculty of Economics, Serbia,

radatrklja@gmail.com, bobandasickg@gmail.com, trklja.milan@gmail.com)

Abstract: Budget as a systematic view (chart) Income and expenses of a State shall be issued for a specific planning period, usually for one budget year. It is a legal document issued by the highest legislative body in the state (parliament, assembly) in which for a year a detailed predict all public revenues and expenditures, and then displayed and distributed by a dedicated exactly and predetermined budget structure. The budget as a financial institution provides a smooth functioning of the state. In the past, today, and most likely in the near future, a major problem in the budget of the Republic of Serbia will be the emergence of a chronic budget deficit, which is the trigger both internal and external imbalances. The purpose and objective of that study is to determine the theoretical basis of the budget, as well as showing the structure of the revenue and expenditure side of the budget.

Key words: budget, state financial institutions, income, expenditure, budget deficit.